

Odpovědnost správce konkurzní podstaty

Pro posouzení možné odpovědnosti správce konkurzní podstaty za škodu způsobenou konkurzní podstatě vypovězením nájemní smlouvy není samo o sobě významné to, zda nájemní smlouvu vypovědět mohl, nýbrž to, zda takovým jednáním s přihlédnutím k obsahu pojmu správa konkurzní podstaty naplnil požadavek § 8 odst. 2 ZKV postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 3037/2008, ze dne 29.7.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl proti žalované JUDr. S. S. Z., advokátce, jako správce konkurzní podstaty žalobce, o zaplacení částky 6.272.598,- Kč, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 19 Cm 121/2004, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2007, č. j. 11 Cmo 207/2007-179, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. března 2007, č. j. 19 Cm 121/2004 -145, v zamítavém výroku o věci samé ohledně částky 4.000.000,- Kč a ve výroku o nákladech řízení a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2007, č. j. 11 Cmo 207/2007-179, v potvrzujícím výroku o věci samé ohledně částky 4.000.000,- Kč a ve výroku o nákladech řízení se zrušují a věc se potud vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 28. března 2007, č. j. 19 Cm 121/2004-145, zamítl Městský soud v Praze žalobu, kterou se žalobce (úpadce) domáhal po žalované (správce konkurzní podstaty), aby do jeho konkurzní podstaty zaplatila částku 6.272.598,- Kč (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Soud dospěl po provedeném dokazování k závěru, že žalovaná tím, že poté co byl 14. května 1999 prohlášen konkurs na majetek žalobce, vypověděla (a tím k 30. listopadu 1999 ukončila) nájemní smlouvu uzavřenou mezi pozdějším úpadcem, jeho manželkou a J. Ž. (jako pronajímateli a spoluvlastníky předmětu nájmu - rodinného domu) a společností TELEMONT a. s. (jako nájemkyní) dne 24. listopadu 1995, neporušila ve smyslu ustanovení § 420 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), žádnou právní povinnost. Dodal, že nebylo prokázáno, že by tímto jednáním vznikla konkurzní podstatě jakákoli škoda. Platnost nájemní smlouvy tak jako tak končila k 30. listopadu 1999 a nelze s určitostí říci a postavit najisto, že by se na základě žádosti nájemkyně podle článku VI. odst. 2 nájemní smlouvy obnovil nájemní vztah i na další rok.

Důvod k zamítnutí žaloby naopak soud nespatořoval v tom, že oprávnění nakládat s majetkem konkurzní podstaty přešlo prohlášením konkursu (v intencích § 14 odst. 1 písm. a/ zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání - dále též jen „ZKV“) na správce konkurzní podstaty, ani v úpravě dohlédací činnosti konkurzního soudu (§ 12 ZKV) nebo v kontrolním mechanismu, jenž má k dispozici věřitelský výbor.

K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé co do částky 4 milióny Kč. V zamítavém výroku o věci samé co do částky 2.272.598,- Kč tento rozsudek (pro částečné zpětvzetí žaloby) zrušil a řízení zastavil (první výrok). Dále odvolací soud rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý

výrok).

Odvolací soud - odkazuje na ustanovení § 14 odst. 1 písm. a/ a d/ ZKV - založil potvrzující výrok o věci samé především na závěru, že žalobce (úpadce) není ve sporu aktivně věcně legitimován, jelikož řízení o nárocích, které se týkají majetku konkursní podstaty, mohou být po prohlášení konkursu zahájena jen na návrh správce konkursní podstaty. Potud odkázal též na „rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 38/06“ (jde o usnesení Ústavního soudu ze dne 16. února 2006).

Dále odvolací soud dodal, že bez ohledu na výše uvedené nemůže být žaloba důvodná i z dalších, v napadeném rozhodnutí obsažených, věcných důvodů. Správkyně konkursní podstaty byla oprávněna nájemní smlouvu vypovědět, jestliže nájemkyně v rozporu s nájemní smlouvou vyplatila nájemné za dobu do konce roku 1999 „krátce před prohlášením konkursu na majetek úpadce přímo úpadci místo do podstaty“. Podle odvolacího soudu není pochyb o tom, že tím bylo sledováno zkrácení podstaty. „V ostatním lze dokázat na bližší důvody obsažené v napadeném rozsudku“, uzavřel odvolací soud.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), namítaje, že je dán dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř., tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje dovolatel řešení otázky, zda mu svědčí aktivní věcná legitimace k podání žaloby.

V mezích označeného dovolacího důvodu je pak dovolání podrobnou kritikou správnosti závěru odvolacího soudu, že úprava obsažená v § 14 odst. 1 písm. a/ a d/ ZKV vylučuje aktivní věcnou legitimaci žalobce ve sporu.

Dovolatel uvádí, že konstrukce, z níž vychází napadené rozhodnutí (a kterou nezpochybňuje) má své limity, přičemž je nezbytné se zabývat především tím, zda lze ony závěry užít i na situaci, kdy má být osobou ve sporu pasivně legitimovanou správce konkursní podstaty. Přitom připomíná i dikci § 14 odst. 1 písm. d/ ZKV. Dále dovolatel uvádí, že odvolacím soudem citované rozhodnutí ústavního soudu zmiňuje bod XXIII. stanoviska Nejvyššího soudu R 52/1998 (jde o stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. června 1998, Cpjn 19/98, uveřejněné pod číslem 52/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek - dále též jen „stanovisko“), z něž vyzdvihuje pasáže, podle nichž je úpadcova dispoziční způsobilost omezena právě a jen proto, aby mu bylo zabráněno konkursní věřiteli poškozovat, přičemž (...) je-li úpadce i po prohlášení konkursu způsobilý k právním úkonům, nelze mu upřít ani z této způsobilosti odvozenou způsobilost procesní.

Odtud dovolatel dovozuje, že existuje skupina případů, kdy nebude možné postavit na místo žalobce správce konkursní podstaty, včetně případů, kdy zde není jiného subjektu, jenž by se ujal uplatnění nároku, který přinese konkursní podstatě hospodářský efekt (např. rozhodne-li věřitelský výbor, že správce konkursní podstaty nebude do konkursní podstaty vymáhat úpadcovu pohledávku).

Dovolatel svou argumentaci uzavírá tvrzením, podle kterého v důsledku toho, že nesprávně posoudil otázku aktivní věcné legitimace, se již odvolací soud podrobněji nezabýval otázkou vzniku škody a protiprávnosti jednání žalované (když konstatování jejího oprávnění vypovědět nájemní smlouvu neobstojí bez posouzení rozporu se závěry předloženého rozsudku Městského soudu v Praze, č. j. 52 Cm 55/99-26) ani tím, zda soud prvního stupně z provedených důkazů učinil správné skutkové závěry.

Žalovaná ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout, případně zamítnout. Přitom především vyslovuje pochybnosti o včasnosti dovolání. Dále nepřisuzuje napadenému rozhodnutí zásadní právní význam, uvádějíc, že otázku aktivní věcné legitimace žalobce k podání žaloby již soudy několikrát řešily a odkazují na výše označené usnesení Ústavního soudu. K dovolatelově výhradě, že v důsledku vadného posouzení jeho aktivní věcné legitimace se již soud nezabál otázkami vzniku škody, protiprávnosti jejího jednání a tím, zda ze skutkových zjištění učinil soud prvního stupně správné skutkové závěry, žalovaná uvádí, že všemi těmito otázkami se soud prvního stupně zabýval a odvolací soud je následně potvrdil. Ona sama vypovězením nájemní smlouvy žádnou právní povinnost neporušila.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 30. června 2009) se podává z bodu 12., části první, článku II. zákona č. [7/2009](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Před posouzením přípustnosti dovolání se Nejvyšší soud zabýval (vzhledem k námitce žalované) včasností dovolání. Ze spisu je patrné, že napadené rozhodnutí, obsahující správné poučení o dovolání, bylo doručeno žalobci 8. ledna 2008, takže posledním dnem dvouměsíční lhůty k podání dovolání bylo pondělí 10. března 2008. Téhož dne bylo dovolání podáno u soudu prvního stupně prostřednictvím telefaxu a jeho originál došel soudu prvního stupně 13. března 2008. Dovolání je tudíž včasné.

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., když přisuzuje zásadní právní význam otázkám v něm otevřeným, dovolacím soudem zatím neřešeným.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 9 odst. 3 písm. i/ o. s. ř. ve znění účinném ke dni podání žaloby (k 10. červnu 2004), krajské soudy dále rozhodují v obchodních věcech jako soudy prvního stupně ve sporech z právních vztahů mezi podnikatelem, obecně prospěšnou společností, nadací nebo nadačním fondem a správcem majetku patřícího do jejich konkursní podstaty, popřípadě nuceným správcem, který jim byl ustanoven.

Dle ustanovení § 8 odst. 2 ZKV ve znění účinném v době vypovězení nájemní smlouvy, správce je povinen při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu vzniklou porušením povinností, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud.

Existenci možného sporu z právního vztahu mezi úpadcem (byť pro případ, je-li jím podnikatel) a správcem jeho konkursní podstaty předjímá již výše cit. ustanovení § 9 odst. 3 písm. i/ o. s. ř. S přihlédnutím k ustanovení § 8 odst. 2 ZKV upravujícímu odpovědnost správce konkursní podstaty za škodu vzniklou porušením povinností, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud, je zjevné, že právním vztahem ve smyslu citovaného procesního ustanovení může být i vztah odpovědnostní. S

přihlednutím k obecným promlčecím lhůtám k uplatnění práva na náhradu škody vůči škůdci (k postavení správce konkursní podstaty při jeho odpovědnosti za způsobenou škodu srov. rozsudky Nejvyššího soudu uveřejněné pod čísly 88/2003, 24/2006 a 63/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) pak není nikterak vyloučeno, aby takový spor byl zahájen (a případně též úspěšně ukončen) i za trvání konkursu na majetek úpadce. Právní názor odvolacího soudu, jenž aktivní věcnou legitimaci úpadce v takovém sporu po dobu trvání konkursu na majetek úpadce apriori vylučuje, zjevně správný není a dovolání je potud opodstatněné.

V rovině zkoumaného porušení právní povinnosti žalované správkyň konkursní podstaty napadené rozhodnutí rovněž neobstojí.

Odvolací soud se potud především přihlásil ke správnosti závěru soudu prvního stupně, že správkyň konkursní podstaty byla oprávněna nájemní smlouvu vypovědět, jestliže nájemkyně v rozporu s nájemní smlouvou vyplatila nájemné za dobu do konce roku 1999 „krátce před prohlášením konkursu na majetek úpadce přímo úpadci, místo do podstaty“. Podle odvolacího soudu není pochyb o tom, že tím bylo sledováno zkrácení podstaty.

Ve skutkové rovině vycházejí rozhodnutí soudů nižších stupňů z toho, že správkyň konkursní podstaty vypověděla nájemní smlouvu (důvodně) proto, že nájemkyně nezaplatila nájemné za III. a IV. čtvrtletí roku 1999 (dále též jen „sporné nájemné“). Přitom soudy současně nepochybovaly o tom, že sporné nájemné nájemkyně ještě před prohlášením konkursu uhradila (před sjednanými termíny splatnosti) k rukám pozdějšího úpadce.

Podle ustanovení § 559 obč. zák. splněním dluh zanikne (odstavec 1). Dluh musí být splněn řádně a včas (odstavec 2).

Jestliže dlužník bez výslovné opory v zákoně nebo ve smlouvě uhradí věřiteli dluh před smluvně sjednaným termínem splatnosti, pak dluh splněním zanikl (ve smyslu § 559 odst. 1 obč. zák.), jestliže věřitel takové plnění od dlužníka přijal.

V situaci, kdy nájemkyně před prohlášením konkursu na majetek dlužníka uhradila dlužníku (coby svému věřiteli) sporné nájemné před sjednaným termínem splatnosti nájemného a dlužník takové plnění přijal, jsou tedy úvahy o tom, že bylo možné vypovědět nájemní smlouvu pro neuhrazení sporného nájemného, nemístné.

Závěr odvolacího soudu, že takovým jednáním bylo sledováno zkrácení podstaty, nemá (má-li se pojit k jednání nájemkyně) oporu ve skutkových zjištěních a závěrech soudu prvního stupně a postrádá též příslušné právní vyústění (nepodává se z něj, jaký důsledek odvolací soud takovému chování přičítá /zda a na základě jakého ustanovení zákona odtud odvolací soud dovozuje neplatnost či neúčinnost takového plnění nájemkyně/).

Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 30. června 2004, sp. zn. 29 Odo 197/2003, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročníku 2004, pod číslem 160, uzavřel, že správou konkursní podstaty se rozumí zejména činnost (včetně právních úkonů a opatření z ní vyplývajících), která směřuje k tomu, aby nedocházelo ke znehodnocení konkursní podstaty, zejména aby nedošlo k odstranění, zničení, poškození nebo odcizení majetku, který do ní patří, aby majetek patřící do konkursní podstaty byl využíván v souladu se svým určením, jestliže tomu nebrání jiné okolnosti a aby se konkursní podstata rozmnožila, lze-li takovou činnost rozumně očekávat se zřetelem k jejímu stavu a k obvyklým obchodním příležitostem.

Pro posouzení možné odpovědnosti správkyň konkursní podstaty za škodu způsobenou konkursní podstatě vypovězením nájemní smlouvy přitom není samo o sobě významné to, zda nájemní smlouvu

vypovědět mohla (to je předpokladem vlastního ukončení nájemního vztahu), nýbrž to, zda takovým jednáním s přihlédnutím k obsahu pojmu správa konkursní podstaty naplnila požadavek § 8 odst. 2 ZKV postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí. Odpověď na takovou otázku neplyne bez dalšího z toho, že (jak uvádí soud prvního stupně) nájemní vztah by stejně skončil uplynutím doby (k 30. listopadu 1999), je-li možné se zřetelem ke všem okolnostem případu předpokládat, že nájemkyně by jinak projevila zájem v nájemním vztahu setrvat.

Právní posouzení věci soudy nižších stupňů se v tomto ohledu (na úkor obou stran sporu) s podstatou sporu mýjí.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí v potvrzujícím výroku o věci samé ohledně částky 4 milióny Kč a v závislém výroku o nákladech řízení zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud ve stejném rozsahu i toto rozhodnutí a potud vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)